Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

M 2 1 1 6 4 3 1 1

ZGODOVINA IN TEORIJA GLEDALIŠČA IN FILMA

Izpitna pola 1

Petek, 4. junij 2021 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Priloga z odlomkoma iz dramskih besedil (A in B) in konceptni list sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

popravljena različica

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 10 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 62. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Osnutki rešitev, ki jih lahko napišete na konceptna lista, se pri ocenjevanju ne upoštevajo.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 4 prazne.

© Državni izpitni center
Vse pravice pridržane.

M 2 1 1 6 4 3 1 1 0 2

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

M 2 1 1 6 4 3 1 1 0 4

Konceptni list

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Odlomek iz dramskega besedila (A)

(Postelja. Na njej Iskavec in Ženska. Razodeta in pomanjkljivo oblečena. Pod posteljo Potohodec. Obrnjen z zadnjico proti publiki. Ko govori, se maje s telesom ritmično naprej in nazaj, tako da njegova zadnjica, kadar je razburjen, pogleda spod postelje.)

POTOHODEC:
Živali vemo, kako je z vami. Že dolgo. Prišle smo k vašemu votlinskemu ognju, da bi vas tolažile v nesreči, ki vas je zadela in vas spremenila v bolna bitja. Kadar se zleknemo k vašim nogam, da bi mirile bolezen, ki razsaja v vas, ko nas božate, izmikamo svoj pogled, ker se bojimo razdejanja, ki ima ognjišče v vaših očeh. In ko vas najdemo crknjene. Mnogo vaših mrhovin na polju, pod drevjem in med kamni vaših votlin, ko vas zavrti mučilno kolo vaše bolezni, se vas najponosnejše med nami ne dotaknemo, ker se bojimo z blaznostjo okuženega mesa.
(Priteče po štirih pred rampo in vzdigne obraz v luč. Samo obraz.)
Ker kdo bo potlej nosil izročilo Zemlje in prebivanja. Sklenjenega kroga prihoda in odhoda. Kdo tulil sozvočje v svetila vesolja.
(Se vrne pod posteljo.)
Preskočili ste obzidje, kjer se začne puščava, kamor vam ne moremo slediti. Gledamo vas, kako se oddaljujejo vaše poskakujoče sence norcev v vidovem plesu mraza. Ostali boste sami. Okrog vas bo praznina, iz katere počasi sesa in použiva zrak ledeni ogenj iz vaših črepinj.

Sanjski prizor
Potohodec, Iskavec

(Potohodec se skobaca spod postelje in se usede Iskavcu na prsi.)

POTOHODEC:
Reši me jih.
ISKAVEC:
Koga?
POTOHODEC:
Tistih, ki jih ni. Prihajajo zmeraj, kadar vejo, da je potrebno. Odprejo mi črepinjo, vzamejo iz nje možgane in jih razgrnejo pred sabo kot zemljevid. Prebirajo jih in ko najdejo na njih spomin (najdejo ga zmeraj), poberejo možgane, odnesejo jih k vodi in jih perejo. Na perivnikih, v kristalno čisti vodi, v mrazu jih mencajo dolgo, dolgo. Potem jih vržejo na večerni sneg, da zmrznejo. In tako, pokrite z ivjem, jih zjutraj zložijo v pisker, ki ga nosim na vratu.
ISKAVEC:
Kdo so tisti, ki jih ni?
POTOHODEC:
So žagice, ki brez bolečin odprejo kost. So roke, ki vzamejo jedro, ki je bilo vklenjeno med kostmi.
ISKAVEC:
Brez bolečin?
POTOHODEC:
Samo stiska, ki jo prinaša ločitev od sebe, je. Strah da bi se življenje ne razsulo po tleh. Potem strah pred očmi, ki raziskujejo. Strah hrošča, ki na begu išče rešilno razpoko v stekleni plošči. Potem je sram zasačenega. Potem so muke. Surove razdevičujoče muke. In spraznjenost.
ISKAVEC (*mrmra*):
Umakni se. Kakor meh, napihnjen z morami, si se mi spustil na pljuča. *(Potohodec mu vstane s prsi in se usede na posteljno skončnico, tako da drži podplate na njegovem obrazu.)* In kaj si v spraznjenosti?
POTOHODEC:
Potuhnem se v sozvočje z njo. Tam me nobeden ne išče.
ISKAVEC:
Nagnusen je. Brez milosti je nagnusen. Ampak ali mu to smem povedati? Utrujen sem od križišč, prepihov, od vlakov, od tujih rjuh. Brezdomec sem.
POTOHODEC:
Od kod prihajaš?
ISKAVEC (*sede v postelji. Zavpije*):
Lahko te uničim. *(Se zbudi. Potohodec se skrije. Iskavec se uleže v posteljo. Konec sanj.)*

OBRNITE LIST.

M 2 1 1 6 4 3 1 1 0 6

Potohodec, Starka

STARKA (*poje v stilu pojočih slovenskih stark*):
V teh spanjih, ko zunaj razsaja snežnobel vihar, ki ga dežuje ploščati obraz z neba, ko tihcano gloda koreninice na travnikih, seje v potoke zdrobljeno steklo, zastruplja studence z živim srebrom, da nam popita studenčnica razkraja kosti in mehča naše piskre. V teh spanjih pada sneženi prah skoz odprtine v bivališčih, v teh dolgih spanjih pada skoz špranje, srebrno beli strup vdira v odprta usta spečega in potem spodgloda korenine mesa in korenine krvi. Med temi spanji ne položiti buče na blazino, ne zatisniti oči, ampak hoditi, hoditi in brisati pepel snežno belega požara, zbrisati ga, ker drugače bo zamesil tisto, kar se diha, in tisto, kar se misli, v hlebec, ki ga bo rezala in jedla samo tista, ki prebiva v kleti pod njivo, ki je zasajena s kamni in križi.

(Neha peti.)

(Potohodcu pod posteljo.)

Glej jo golazen, ki se hrani z žužki. Snežinke vate ji štrle iz gobca. Krilca hroščev ji žvenketajo v vampu. Pridi ven, ker tu je hrana zate. Poliži prah, ki uničuje mojo hišo.

POTOHODEC (*se skobaca spod postelje*):
Kakšen prah, Starka?

STARKA:
V gnezdu moje glave si cvrčal z glasom ščinkavca. Sfrlel si iz nje in v luknji, ki je ostala za tabo, kljuje žolna z nabrušenim kljunom.

POTOHODEC:
Res, nič ni težjega od luknje v glavi.

STARKA:
Ni težka, lahka je. Zato mi vleče glavo navzgor. Pod strop, ven skoz špranje moje hiše jo vleče. Ven med vihar beloglave tišine.

POTOHODEC:
Glej jo. Tu je. Pod stropom. Sklati jo na tla.

STARKA:
Kje? Kje jo vidiš?

POTOHODEC:
V žarišču kota. Od tam te gleda. Nič obupana. Nič samotna.

STARKA:
Kdo me gleda?

POTOHODEC:
Tvoja glava.

STARKA:
Moja buča? Tu je. Med rameni, čvrsto nasajena. A vi, gospod?

POTOHODEC:
Kaj?

STARKA:
Najbrž sem vas zamenjala. Za žužkojeda. Lizavca prahu. Z dolgim cvirnatim jezikom, s katerim seže v tuja usta in glavo, posebno če so v njej stare odprtine.
Najraje v teh spanjih, ki so obsedena z zahrbtnostjo kuharjev strupenih zvarkov, sodomitov, ki se parijo z golobi in v vrbovih sencah skritih uročevavcev rib. Najraje prihaja v teh spanjih in liže vrhnjo skodelico glave, dokler ni lahka kot peresce, da sfrči stran, stran od človeka njegova glava.

POTOHODEC:
Kdaj si videla žužkojeda?

STARKA:
Nikoli. Ob štirih je bilo, gospod, ko je zavel skoz vse prostore na svetu zubelj prepiha in pustil za sabo otroško pest koščičaste suhljadi. Pepel je nametlo po hiši. Pepel beloglavega viharja. Med špranje reber mi pritiska kôpa pepela. Moram si priskočiti na pomoč. *(Odide.)*

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Odlomek iz dramskega besedila (B)

Očesi postave

1. OKO POSTAVE (*žvižga*):
Daj ga. Državljan Potohodec, stoj v imenu zakona.
2. OKO POSTAVE:
Stoj. *(Žvižga.)* Ne boš. *(Udarec. Zasledovani pade.)*
1. OKO POSTAVE:
Preveč si ga.
2. OKO POSTAVE:
Misliš, da se je stegnil?
1. OKO POSTAVE:
Zgleda. Obrniva ga.
2. OKO POSTAVE:
Hudič.
1. OKO POSTAVE:
Kaj je?
2. OKO POSTAVE:
Ni pravi.
1. OKO POSTAVE:
Ni Potohodec.
2. OKO POSTAVE:
In zdaj?
1. OKO POSTAVE:
Odvleciva ga. *(Odvlečeta truplo.)*

ISKAVEC:
Kdo je kriv – tisti ki ubije, ali tisti, ki je ubit?
POTOHODEC:
Oba. Tudi tisti, ki je ubit.
ISKAVEC:
Hitra in zanimiva razsodba. Zakaj tisti, ki je ubit?
POTOHODEC:
Zato ker je privlačeval ubijavca. Seveda mrtvega ne obsojamo, ker je šla z njim tudi naša ljubezen v grob.
ISKAVEC:
Je ljubezen boljša kot sovraštvo?
POTOHODEC:
Ne, podobna je sovraštvu. Njegova ljubica je. V isti postelji se ubadata.
ISKAVEC:
Še žganja za oba. V mravljinem kraljestvu skrbijo za red mravlje. Za razplojevanje matice. Za zaplojevanje troti. Hitijo mravlje s slepimi tipalkami: tipajo za svetlobo. Otipajo gosto in gostejšo svetlobo. Druga za drugo grejo na delo, spleteno v kito pomembnosti in koristnosti. Tako živijo. Zavohajo hrano s cvirnatimi tipalkami in grejo za vohom. Svojo pot tipljejo in hodijo po njej šesteronoge, vsaka s šesterimi šuštenji. In kadar zatipajo sovraštvo, ga zatipajo vse naenkrat. Kadar je sovraštvo, ki jih sovraži, močnejše od njih, poginejo s kleščami v sovražnikovih kleščah, v stegnih, v trebuhih s kleščami, v rebrih s kleščami, v očeh s kleščami, v popek smrti zažrte s kleščami. To se dogaja povsod, tudi pod površino, ki jo pokrivajo najini podplati.
ST. GOSPA:
Še kozarček žganega. Če bi vedeli, gospodična, kaj pomeni človeku mojih let, da je dosegel tisto, kar je dolgo želel. Kar mu je bilo sicer naloženo, naj stori, pa vendarle: toliko let sem čakala, da bom to dosegla, da se je naloga spremenila v vsebino vsega mojega življenja, gospodična.
ŽENSKA:
Gospa, za vas.
ST. GOSPA:
Oprostite, gospa. Kaj pa je to, življenje? Ko sem dobila svojo nalogo, drobno, prosim, sem mislila: še štiri, pet mescev, pa bo spolnjeno. Takrat sem bila še mlada. Računala sem na natanko takega,

OBRNITE LIST.

perforiran list

M 2 1 1 6 4 3 1 1 0 8

ki bi se prilegel moji želji, kot nogavica lepi nogi. Pa ni bilo tako. Šele danes so ga odpeljali. Saj ni bilo grdo, ampak on si je zmeraj, veste, tako zares zmeraj želel počivati v domači zemlji. Kaj če se v tuji deželi ne bo prav obnašal. Kaj bo z njim? V tisti deželi, kamor ste ga poslali. Spremenjenega in novega. Nič mojega. Čisto predelanega. Jaz pa sem tako vesela. Od zdaj naprej sem prosta. Kar prosta, kajne, gospa?

ŽENSKA:
Ne tako, kot mislite. Tudi ta tenka sapica, ki vam je ostala, je naša last, saj veste.

ST. GOSPA:
Spolnila sem svojo nalogo, ali je nisem?

ŽENSKA:
Ste. Ampak spolnili ste jo nepopolno.

ST. GOSPA:
Še kozarček žganega. Danes je moj praznik. Zakaj nepopolno?

ŽENSKA:
Saj poznate pravilo številka ena?

ST. GOSPA:
Seveda: Spremeniti določenega življenjca na najhitrejši način v mrliča, s čimer je mišljeno, napraviti ga neškodljivega in neuporabnega.

ŽENSKA:
In?

ST. GOSPA:
Ko pa je tako rad počenjal tisto, čemur pravimo življenje. Smilil se mi je. Še kozarček. Svojo nalogo sem opravila.

ŽENSKA:
Zakaj ne po pravilu številka ena?

ST. GOSPA:
Smilil se mi je.

ŽENSKA:
Škodovali ste mu z usmiljenjem.

ST. GOSPA:
Kaj pa naj bi počela? Zares se mi je smilil. V resnici.

ŽENSKA:
Nekoristno čustvo. Škodovali ste mu z njim.

ST. GOSPA:
Sem, gospa. Ampak zakaj mi niste tega prej sporočili. Zakaj mi tega nobeden od naših ni sporočil, ko je bil še čas? *(Odide.)*

ŽENSKA (*Iskavcu*):
Kako je?

ISKAVEC:
Neponovljivo.

ŽENSKA:
Zakaj?

ISKAVEC:
Zaradi čira. Zato ker bo zdajle vzšel na vzhodu. Neprijazen, ne samo to, ampak tudi službeno ravnodušen. Obkrožil bo svojo službeno pot in bo pod noč, ki ni noč, zvečer, ki ni večer, sporočil – nič ne bo sporočil, tudi ne tistega, kar posamezniki hočemo od njega. Je svetilo, ki ga je izdelal Lucifer. S čimer sem mislil na mir žarnic, ki je razumnejši od nas.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

1. Dopolnite tabelo.

Avtor dramskega besedila, iz katerega sta odlomka	
Krstna uprizoritev (letnica, kraj)	
Zgradba dramskega besedila (podrobno)	
Zvrst/žanr	
Režiser krstne uprizoritve	

(8 točk)

2. Utemeljite, kakšna uprizoritvena praksa se je vzpostavila v gledališču, kjer je bila premiera predstave, iz katere sta odlomka.

(3 točke)

3. Označite prostor in čas dogajanja v dramskem besedilu, iz katerega sta odlomka.

(4 točke)

4. Dopolnite besedilo z naborom spodnjih besed (besedilo je bilo objavljeno v gledališkem listu leta 1990).

drugačen (od tega)	po štirih	nezaupanje/nevarnost
slutnje	utrujen od zunanjega sveta	lastnega popotovanja
brez srca	ranljive točke	identiteto/osebnost

Potohodec je _____ in hodi _____,

zato vzbuja v svojih zasledovalcih _____. Biti brez srca pomeni biti

brez _____.

Iskalec prihaja iz sveta, ki je _____. Ko pride, je popotnik, ki je

_____ in od

_____. Svet, v katerem se znajde, pa hitro

spremeni njegovo _____. S Potohodcem je zvezan na način

_____.

(9 točk)

5. Označite Žensko in Potohodca iz celotnega besedila, iz katerega sta odlomka (kdo sta, za kaj se zavzemata, kako se razlikujeta).

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

(8 točk)

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

6. Koga predstavljata Očesi postave v dramskem besedilu? Postavite ju v družbeno-politični kontekst časa, ko je drama nastajala.

(6 točk)

7. V istem obdobju, ko nastaja dramsko besedilo zgornjih dveh odlomkov, se v slovenskem gledališkem prostoru vzporedno dogaja posebno avantgardno gledališče GPF. Zapišite, iz kakšnega gibanja nastane ter označite njegovo delovanje (sodelujoči, uprizoritvena praksa, prostor).

(10 točk)

8. Dopolnite besedilo.

Gledališče GPF je leta _____ posnelo kratki _____ film

z naslovom _____,

ki ga je režiral _____. Režiser je scenarij soustvarjal z

_____.

(5 točk)

9. Članica GPF je bila tudi priznana slovenska igralka, ki je dobila najvišje priznanje za svoj igralski opus. Zapišite njena ime in priimek.

_____

(2 točki)

10. Povežite avtorje z ustreznimi dramskimi besedili tako, da na črto v levem stolpcu vpišete ustrezno črko iz desnega stolpca.

_____	Gospa z morja	A	Simona Semenič
_____	Vladimir	B	Milan Jesih
_____	Grenki sadeži pravice	C	Drago Jančar
_____	Veliki briljantni valček	D	Henrik Ibsen
		E	Matjaž Zupančič

(4)

V katerem izmed zgoraj naštetih del najdemo podobne dramske osebe, ki predstavljajo “sistem” in mu služijo? Zapišite ime tega dramskega dela ter kratko obrazložite podobnosti z dramskim besedilom, iz katerega sta odlomka A in B.

Dramsko delo: _____

(1)

Obrazložitev: _____

_____

_____

_____

_____

_____

(2)

(7 točk)

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

M 2 1 1 6 4 3 1 1 1 4

Prazna stran

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

M 2 1 1 6 4 3 1 1 1 6

Prazna stran

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.